

(Slovenačka reč na obalama Soče i Jadrana) naštel tudi dela naših najbolj znanih pisateljev, oziroma pesnikov, pozabil ali prezrl je le kako ime iz najmlajših vrst in od pomembnih menda samo pesnika Antona Ocvirka, ki živi zdaj v Ljubljani in ki sodeluje pri »Zvonu« in »Modri ptici«. Pogrešam pa vsaj skromnega pregleda o našem prosvetnem, društvenem življenju, kar hoče v drugem članku nadomestiti Doktorič, pogrešam besede o slovenskem ljudskem odru, ki je tam zarezal posebno globoko v naš značaj in vpliva še na to stran meje. Mogoče bi pravilna slika zadnjega desetletja šele s tem jasneje oživela pred nami, pokazala tudi značaj našega ljudstva in odprla pot v skromno, življenjsko bogato mladinsko gibanje. Za vse to se založbi še priporočamo.

I. Grahor.

Prešernov »Sonetni venec« in »Krst pri Savici« v srbskem prevodu. Beograjski gimnazijski profesor T. Đukić je izdal kot ponatis iz časopisa »Misao« srbska prevoda — oziroma kot jih imenuje sam prepeva — Prešernovega »Sonetnega venca« (Beograd 1929) in »Krst pri Savici« (Beograd 1930), s kratkim, dokaj točnim komentarjem.

Prevodi slovenskih pesnikov in pisateljev so v srbsčini in tudi v hrvaščini zelo redki, to pa ne morda radi tega, ker bi Srbi in Hrvati brali slovenske pisatelje v izvirniku — kot n. pr. pri nas zagrebški šund v snopičih, hrvatske prevode iz »velikosvetske« književnosti (Pitigrilli, Decobra itd.) ali Nolitovo izdajo Remarque-a »Na zapadu ništa novog« — temveč radi pomanjkanja vsakršnega zanimanja za slovensko književnost pri tamkajšnjem občinstvu (obisk razstave slovenske umetnosti iz Julijske Krajine v Beogradu, gostovanje naše drame v Beogradu in Zagrebu). To dejstvo občutimo zlasti v repertoarju zagrebškega in beograjskega gledališča, kjer Slovencev vobče ne poznajo, kljub temu, da uprizarja ljubljansko gledališče vsako leto celó dela srbsko-hrvaških avtorjev, ki so pri uprizoritvah na domačih deskah propala. Prav zato moramo biti vsem prevajalcem iz slovenščine v srbohrvaščino hvaležni, da se ne ustrašijo truda in zanimanja ter kljub vsem zaprekam poznajo Srbe in Hrvate z našimi pisatelji in pesniki.

Bojim se pa, da lirika ni najbolj prikladna, da bi nas medsebojno seznanjala in zbliževala; in to iz dveh vzrokov. Znano je namreč, da se splošnost najmanj zanima prav za liriko, drugič pa, da je za prevode iz lirike potreben prevajalec, ki je obenem sam tenkočuteč pesnik-umetnik, kot pri nas n. pr. Oton Župančič.

*

Đukić se je tako v »Sonetnem vencu«, katerega je on prvi v celoti prevel v srbsčino, kakor tudi v »Krstu pri Savici« (prvi hrvaški prevod Deželić, Zagreb 1868, v desetercu, prvi srbski prevod Marjanović, Beograd 1900, v dvanajstercu), potrudil, da bi »zadržao o tom tehničkom pogledu sve odlike originala«, kakor so razmer, akrostih, tercine in stance. Grešil pa je — morda prav radi želje po tehnični dovršenosti prevoda — deloma v tem, da je včasih precej samovoljno in prozaično spreminjal pesniške prispodobе, primerilo pa se mu je celó, da je nekatera mesta prevel popolnoma napačno, ker ni razumel teksta. V dokaz tej trditvi naj sledi nekaj primerov:

Ne ugliši se vatra želji moji?
nád koji tvoje mile oči snaže,
a jezik vezan, uvrede se boji.

Željá se ôgenj v mēni ne poléže,
Dés' úpa tvoj pogléd v srcé ne vlíje.
Strah razžalíti te mi jēzik véže.

(III. sonet)

Sirotné naše gore kamenite: na njih je, same, naš zaborav pao! Samo ih stranci pohvalama kite. —	Kaméne naše zapušéne bóž'ce, Samíce so pozábljene žalvále, Le ptújke so častíle Kránjcov mnóz'ce.
--	---

(VI. sonet)

Očeva naših nesloga nas mori, s Pipinom vrat svoj tuđem jarmu dasmo; otada samo za pobune znasmo i divlji Turčin sa nama se bori.	Oblózile očétov razpertíje Z Pipínovim so jármam súžno rámo; Od tód samó kervávi pùnt poznámo, Boj Vitovca in rópanje Turčíje.
--	---

(VIII. sonet)

Podobnih primerov bi lahko navel še nekaj.

Že v prvem vidimo, da ni prevajalec docela razumel teksta. Prešeren namreč ne vprašuje, ali se ne bo »ogenj želja« v njegovem srcu polegel, če mu ona ne bo dajala upanja, temveč trdi prav nasprotno, da se kljub temu, da mu ne da upanja, »ogenj želja« v njem ne poleže.

Popolno nerazumevanje teksta pa dokazuje drugi primer, kjer je zamenjal Đukić rimske boginje virov (posredno muze) Kaméne, z našimi kamenitimi gorami, ki naj bi jih hvalili samo tujci, medtem ko je Prešernova misel, da so Kaméne naše umetnosti zapuščene boginje-samice, ki žalujejo od vseh pozabljenih, ker so častili Slovenci samo tuje boginje umetnosti.

Tretji primer sem navel, ker je Prešernova formulacija osnovne važnosti za njegovo gledanje naše zgodovine in posredno za razumevanje »Sonetnega venca«, kjer ni izrazil Prešeren samo svoje ljubezni do ljubljene dekleta, temveč tudi do slovenske domovine (kar navadno pozabljamo), kar poudarja zlasti v prvi in drugi kitici IX. soneta. Đukić je izpustil Vitovca, niti ni v njegovem prevodu jasno, ali se zdaj (to je za Prešerna) »Turčin se nama bori«, ali je bilo to že v preteklosti. Prevod pa bi moral biti prav tu še posebno natančen, ker podaja Prešeren v zgoščenih obliki vse važne mejnike slovenske zgodovine in Vitovec je zlasti važen, ker se je boril proti Habsburžanom, ki so nam vladali potem toliko stoletij (dasi vemo danes, da se ni bojeval Vitovec iz nacionalnih interesov).

V ostalem moramo priznati, da se bere prevod gladko. V »magistralu« je ohranjen v malo spremenjeni obliki tudi akrostih.

*

Iste vrline in napake lahko opazimo tudi pri prevodu »Krst pri Savici«. Smiselno zlasti motijo naslednja mesta:

Ko slavu hoće — u mraku ne čami!	Nar vèč svetá otrôkam slíši Sláve,
Naš put je tamo gde nas zavet veže:	Tje bómo nájdli pót, kjer njé sinóvi
Zakon i veru gde bīramo sami.	Si prósti vól'jo véro in postáve.

(Uvod.)

Prvi stih je Prešeren sam podčrtal in s tem podčrtal svoje slovanstvo. Đukić ga je popolnoma izpremenil, kar bi se nikakor ne smelo primeriti (Marjanović ga je ohranil: »Slavinoj dečici svet najveći spada«).

Popolnoma je pokvaril prevajalec smisel lepe pesniške primere Črtomira z Bohinjskim jezerom, katerega gladina je tako mirna kot zunanost Črtomirova, medtem ko v njegovi globini (notranjosti Črtomirovi) »sômov vôjska pod vodô ne míne / in drúgih róparjev v dnù globočíne«, pri Đukiću pa bremo: »grábljivci samo borahu se sade / za hranu koju r a t i m o v a j d a d e« (podčrtal podpisani).

Najbolj pa moti netočnost prevoda v naslednjih stihih, ki jih smatram za ključ k razumevanju Črtomira in deloma tudi vsega »Krst«, ker povedo, zakaj je Črtomir sprejel krščanstvo. Prešeren pravi:

«Ljubézni vére, in mirú in správe,
Ne bránim se je vére B o g o m í l e,»

prevajalec pa trdi:

«Ne želim da se Bogomila kloni
ljubavi koja sa Hristom je združi;»

(podčrtal Prešeren!)

*

Po vsem tem se bojim, da kljub očitnemu trudu, da bi bila prevoda točna in lepa ter prevajalčevi želji, da bi ju celo mogli imenovati prepev, ne bosta vzbudila pri srbskem bralcu tistega umetniškega ugodja, kot ga nam vzbuja izvirnik ter da ne bo dobil srbski bralec prave slike o Prešernovi umetniški veličini.

*

V poročilu o prevodih »Sonetnega venca« in »Krst« v »Glasniku Profesorskega društva« 1930, str. 237, se je pripetila poročevalcu J. J. B. majhna nerodnost, ko trdi, da je Prešeren »opevao platonsku ljubav prema čuvenoj lepotici ljubljanskoj, m i l i o n e r k i (podčrtal podpisani) Juliji Primicovoj«. Tudi se ne morem strinjati s poročevalcem, da je »Krst pri Savici« ep, s katerim naj bi bil Prešeren »preteča najboljem epiku slovenačke književnosti A. Aškercu«. Morda pa bi vendarle ne škodilo, če bi bil v uredniškem odboru »Glasnika Profesorskega društva« zastopan vsaj en Slovenec.

Zakaj uporablja prevajalec za Prešernovo ime obliko Prešern brez e-ja v končnem zlogu, mi ni znano.

V i n k o K o š a k.

Cankarjevo »Moje življenje« v italijanščini.¹ Prevod Cankarjevega »Mojega življenja«, ki ga je bil Bartolomeo Calvi lani obljubil v svojem prevodu »Kralja na Betajnovi«, je letos izšel v tako razkošni knjižni opremi, da se skoraj kosa s prevodom »Hlapca Jerneja«, ki sta ga pred petimi leti objavila v Trstu Regent in Sussek. »Il Re di Betainova« je imel 45 strani uvoda, »La mia vita« jih ima kar 71. Njegova obsežna načitanost nudi prevajalcu priliko, da uvaja Cankarja v najširši krog svetovnih slovstvenih umetnikov in ga zapleta med imena, ki smo jih bili do zdaj malo vajeni videti v taki zvezi. To početje ne diši po samougodnem razkazovanju nabuhle papirnate učenosti. Dasi se pisec včasih za trenutek oddalji od svojega predmeta, vendar je vse podrejeno vrhovnemu smotru: boljšemu umevanju Cankarjevega bistva. Calvi jevi izsledki izzovejo gotovo raznovrstne odmeve v Cankarjevih proučevalcih. Tukaj se ne moremo spuščati v njih podrobno razkranjanje. Omenimo le par značilnejših stvari, ki kažejo, kakšna vprašanja načenja Calvi in kako jih pretresa.

Razpravljajoč o virih in vzrokih Cankarjevega črnogledja, imenuje Cankarja »največjega predstavnika tega psiho-patološkega stanja slovenskega slovstva« (str. 31). Calvi ne veruje Izidorju Cankarju, da je Cankar že z dvajsetimi leti »odpadel« od krščanstva, temveč sodi, da je bil v globinah svoje duše zmerom veren (47 in 48). Zameta Grafenauerjevo mnenje v »Bijografskem leksikonu«, da bi značile prav »Podobe iz sanj« vrhunec Cankarjeve umetnosti, češ, da vrhunca ni iskati v tem ali onem delu, ker je več Cankarjevih del po svoje velikih (52 do 54). Za »Moje življenje« domneva precejšnjo Cankarjevo odvisnost od Rousseaujevih »Confessions« in upa, da mu bo dano, to domnevo v kratkem zanesljivo podpreti (67). Ob koncu razprave skuša

¹ Ivan Cankar: La mia vita. Traduzione dallo sloveno, studio critico e note di Bartolomeo Calvi. »Mussolinia« Edizioni Paladino. MCMXXX — Mantova — Anno VIII. Lire 12. — Strani 267.